

Hvert år spekuleres der for
800.000 mia. \$

SKAT PÅ FINANSIELLE TRANSAKTIONER

%attac

INTRODUKTION

Med den verdensomspændende finansielle krise er en skat på finansielle transaktioner kommet på den politiske dagsorden i såvel Europa som USA. Den finansielle sektor er gennem de sidste mange årtier vokset væsentligt både i Danmark og internationalt.

Antallet af finansielle transaktioner er steget i takt med den øgede digitalisering og som følge af den neoliberale økonomiske politik. Spekulation er blevet en forretning, der kan give større overskud end produktiv investering.

En skat på finansielle transaktioner er afgørende for at bekæmpe skadelige kortsigtede spekulationer. Bank for International Settlements (BIS) anslår, at der i 2007 dagligt blev handlet for 3200 milliarder dollars.

En så stor spekulationsøkonomi skaber finansiell ustabilitet og derfor bør en lille skat på 0,1% – 0,05% opkræves ved hver transaktion! Skatten kan give betydelige indtægter til investeringer i globale fælles anliggender, national velfærd, udviklingsbistand og klimapolitik.

ATTAC blev grundlagt som en global græsrodsbevægelse, fordi vi øjnede behovet for at skabe mere stabilitet i den internationale økonomi. Det var en reaktion mod et finanssystem og en politik, der har gjort den globale økonomi til en kasino-økonomi.

En stadig række af økonomiske kriser har vist at markedet ikke kan regulere sig selv.

ATTAC mener, at med skatten på finansielle transaktioner kan finanssektoren endeligt komme til at bidrage til en mere stabil verdensøkonomi.

HVAD ER SKAT PÅ FINANSIELLE TRANSAKTIONER?

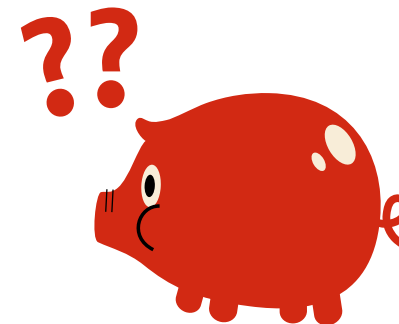
Skat på finansielle transaktioner, på engelsk Financial Transaction Tax (FTT), er en mindre skat på det finansielle markedes transaktioner. Den pålægges alle finansielle børstransaktioner, valutaomvekslinger, handel med afledte produkter (derivater) og enhver anden handel med finansielle produkter.

DERIVAT

Et finansielt instrument eller en aftale, hvis værdi afhænger af prisudviklingen på et underliggende aktiv, f.eks. aktier, obligationer, valuta eller råvarer. Eksempler på derivater er futures og forward optioner.

De forskellige forslag til størrelsen på sådan en skat varierer fra 0,01% til 0,5%. Ofte er der tale om en sats afhængig af transaktionens art. Visse eksperter, såsom Rodney Schmidt, foreslår dog en fast procentsats for alle transaktioner for ikke at komplicere systemet og for at undgå forvridninger.

En handel med en aktie eller en obligation på 1000 dollar vil således pålægges en skat på henholdsvis 0,1 dollar eller 5 dollar alt afhængig af procentsatsen. Den almindelige borger vil kun sjældent skulle betale, mens et vekselrerfirma vil skulle betale mange gange dagligt. Procentsatsen bør være tilstrækkelig lav for ikke at begrænse de sunde pengetransaktioner, men tilstrækkelig høj til at spekulanter på finansmarkederne tvinges til at sætte tempoet ned. Det vil reducere spekulationen.

TRE AKTUELLE UDFORDRINGER, DER GØR EN SKAT PÅ FINANSIELLE TRANSAKTIONER NØDVENDIG

Den destabiliserende spekulation må tøjles

Spekulationsøkonomien, hvor penge er det væsentligste handelsobjekt, er eksploderet i løbet af de sidste 20 år. I 2008 var det samlede beløb af de finansielle transaktioner 74 gange større end verdens samlede BNP, mens det i 1990 kun var 15 gange større. I dag er altså kun 1,5 % af de finansielle transaktioner en følge af varehandel eller serviceydelser. De 98,5 % er spekulation. Der er sket en drastisk forskydning mellem realøkonomien, hvor produktionen skabes, og den spekulative økonomi, hvor der alene flyttes rundt på penge. En skat på spekulation lægger en dæmper på de socialt skadelige finansielle transaktioner.

Staterne har som følge af finanskrisen et stort behov for nye indtægtskilder

Mange lande har nu en enorm gæld. Skyldes gældskrisen et overforbrug? Nej, problemet skyldes i vid udstrækning, finansverdenens spekulationer, som har ført til globale bankkriser. For at undgå bankkrak har staterne brugt enorme summer til bankpakker. Bankernes gæld bliver således væltet over på det offentlige. I EU er der f.eks. stillet hele 4,5 billioner euro til rådighed som redningspakker for bankerne. Ifølge OECD har den finansielle krise pådraget de rige lande et underskud på de offentlige budgetter på 300 til 400 milliarder dollar om året. Herudover bør der findes mindst 168 milliarder dollar om året for at finansiere FN's udviklingsmål og et lige så stort beløb for at imødegå klimaændringerne.

En anden omfordeling af verdens rigdomme på nationalt og internationalt plan er en nødvendighed. Finanssektoren bør også bidrage hertil

Borgerne betaler allerede med øget arbejdsløshed og mindskede indkomster for en krise udløst af finansverdenen. Skal de også være ene om at betale for genoprettelse af balancen på statsbudgetterne gennem et øget skattetryk? Vil borgerne fremover kunne acceptere en øget

indkomstskat eller en forhøjelse af moms, mens finanssektoren er fritaget? Attac mener at finanssektoren der har tjent store summer både før og efter krisen, selvfølgelig skal bidrage.

En skat på finansielle transaktioner hjælper os således med at løse de tre udfordringer, ved at:

- bidrage til at finansiere de store underskud på de offentlige budgetter, som finanskrisen har forårsaget.
- få finanssektoren til at bidrage til at betale omkostningerne ved finanskrisen.
- give det offentlige et effektivt redskab til at styre finansmarkedet.
- fremme en overvågning af finansmarkedet og dermed øge muligheden for at gribe regulerende ind i tide.
- gøre den kortsigtede spekulation mindre rentabel end den langsigtede.
- genindsætte bankerne i deres oprindelige rolle, hvor de finansierer den produktive økonomi.

FRA TOBINSKAT TIL FTT-SKAT

Ideen om at beskatte finansielle transaktioner opstod længe før den aktuelle finanskrise.

Et af de tidlige og mest kendte forslag til en sådan skat er Tobin-skatten, en skat på internationale valutatransaktioner. Denne skat blev i 1970'erne foreslået af nobelpristageren og økonomen James Tobin med henblik på at afværge spekulation mod de nationale valutaer. Han foreslog at skatten skulle være på 0,5 %.

Den tyske økonom Paul Bernd Spahn har i forbindelse med den asiatiske finanskrisen i slutningen af 90'erne foreslået en varierende Tobin skat med en lav procentsats under normale omstændigheder og en højere procentsats i krisetider. I ophædede situationer kan en tilsvarende stigende skat være effektiv til at dæmpe spekulationen.

FUTURE

En aftale om køb og salg af et værdipapir eller et andet aktiv på et tidspunkt i fremtiden til en fastsat kurs. Future-handler kan omhandle stort set alt, f.eks. aktier, olie, metaller, valuta og finansielle instrumenter.

tioner, samt handel med værdipapirer såsom derivater og futures.

REAL ØKONOMI KONTRA SPEKULATIONSØKONOMI

Den reale økonomi forstås som pengeoverførsler, der stammer fra udveksling af varer og tjenesteydelser samt investeringer i produktion.

Den spekulative økonomi består derimod af alle mulige konstruktioner, der bygger på afledte effekter af priser eller kurser, eller fremtidige kursudsving.

Begreber som derivater, futures, optioner og swaps hører til i bunken af innovative finansielle produkter, som ATTAC og andre kritikere kalder

CREDIT DEFAULT SWAP (CDS)

En form for forsikring mod misligholdelse af et lån, hvilket vil sige en forsikring mod at låntageren går konkurs. Enhver investor kan købe CDS'er uden at have nogen del i lånet, som de forsikrer mod konkurs. Det vil sige, at investorer kan indgå »et væddemål« mod andre investorer omkring sandsynligheden for konkurser.

Størrelsen af den spekulative økonomi er accelereret og har bredt sig til mange komplicerede såkaldte innovative finansprodukter. Derfor arbejder ATTAC i dag for en mere omfattende beskatning, en skat der dækker alle typer af finansielle transaktioner – både valutatransaktioner, aktiehandel, handel med obligationer, samt handel med værdipapirer såsom derivater og futures.

kasino-økonomi, fordi det ikke tilfører samfundene nogen værdi men kun er frem og tilbageføring af store beløb uden nogen reel udveksling af varer eller tjenester. Spekulationen skifter ofte fra ét område til et andet, alt efter hvor profitten er størst.

Et eksempel på spekulation – fødevarer

Det er en særlig grund til at se nærmere på spekulation i føde-

varer, fordi den slags spekulation kan skabe stigende priser og en ny fødevarerkrise. Da boligboblen brast, gik mange over til at spekulere

SHORT SELLING

En praksis indenfor aktiemarkedet, hvor det er muligt at profitere på faldende kurser. Short selling går kort sagt ud på, at man først låner et antal aktier for et lånegebyr. Så sælger man aktierne og sætter pengene til side. Derefter venter man på, at kursen falder, hvorefter man køber aktierne tilbage og afleverer dem der, hvor man har lånt dem. Forskellen mellem, hvad man solgte de lånte aktier for, og hvad man måtte betale for at købe dem tilbage, er gevinsten.

i fødevarer. Ca. 80% af handlen foretages af banker, fonde og investorer, som ikke selv er en del af omsætningskæden for fødevarer. Spekulation i fødevarer sker på de såkaldte futuresmarkeder. En future er en kontrakt, om at købe afgrøder eller kød til en bestemt pris i en bestemt valuta ved leveringen på et aftalt tidspunkt i fremtiden. Med kontrakten følger også retten til at videresælge varen til en anden køber, som igen har ret til at sælge osv.. Det betyder, at kontrakterne måske handles 10 gange, hvilket er med til at drive prisen op.

I dag kan det lade sig gøre at handle med kontrakterne i et svimlende tempo. Det skaber store udsving i priserne og kan gøre mad meget dyrere, især for de fattigste i verden. En skat kan være med til at dæmpe spekulationen.

Et andet eksempel på spekulation – valutaer

Forgængerer til transaktionsskatten er Tobin-skatten. Denne skat blev foreslået som modtræk til spekulation i valutaer. Valutaspekulation har spillet en stor rolle i at drive værdien på mange valutaer ned, og har forværret økonomiske kriser, der har tvunget millioner ud i arbejdsløshed. Eksempler på valutakriser er krisen i Sydøstasien i 1997 og i Brasilien og Rusland i 1998. Når et lands valuta falder brat, bliver lån taget i udlandet dyrere at betale tilbage og importerede varer stiger i pris. Sker det meget hurtigt – og det kan let ske på de internationale valutamarkeder – får det hurtigt dramatiske konsekvenser. Med en skat på

HØJFREKVENNS HANDEL (HIGH FREQUENCY TRADING)

Karakteriseres ved mange handler indgået på meget kort tid, hvor det der handles besiddes i en kort periode, nogle gange kun få sekunder. Kvaliteten er først og fremmest, at man kan være hurtigst. Handlerne er ofte computerstyrede, hvor avancerede matematiske algoritmer handler tusindvis af aktier på brøkdele af et sekund.

den ud af markedet og give mange amerikanske virksomheder store problemer. Episoden blev kaldt for et lynsammenbrud eller et flash crash, og det er en hændelse, der jævnligt refereres til, når der diskuteres regler for finanssektoren.

Det er især de hurtige handler, der vil blive ramt af en skat på finanstransaktioner. Langsigtede investeringer vil ikke blive berørt nævneværdigt. Netop de hurtige handler er da også en af de vigtige kilder til ustabilitet og et helt centralt element i det, vi kalder kasino-økonomien.

ATTAC arbejder for at indføre FTT for at dæmpe sådanne ødelæggende spekulationer.

HVEM GÅR IND FOR FTT?

Udover ATTAC-bevægelsen støtter en række organisationer indførelse af FTT, bl.a. Robin-Hood-Skat-netværket, der er aktivt i Europa, også i Danmark. I det sidste års tid er der opstået en positiv stemning i EU for at indføre FTT i en eller anden form.

Frankrig og Belgien har for hen ved 10 år siden vedtaget love med henblik på indførelse af FTT under forudsætning af, at andre lande

transaktioner vil også valutaspekulation blive dæmpet.

Et tredje eksempel – aktier

Også aktiehandel kan rammes hårdt af spekulation. Et eksempel er en episode, der nær havde bragt det amerikanske aktiemarked helt i knæ. En enkelt investor afhændede på kort tid store investeringer i en række aktier, og dét fik markedet til at gå i panik. Priserne på en række vigtige aktier styrted ned så hurtigt, at det truede med helt at slå bun-

også indfører skatten. Østrig og Finland er ligeledes positive over for tanken.

På G20 finansministtermødet i Skotland november 2009 støttede den daværende britiske Labour statsminister tanken om FTT, hvilket vakte mishag fra amerikansk og canadisk side.

Den Internationale Monetære Fond (IMF) har i en nylig rapport omtalt FTT som teknisk gennemførligt. Bill Gates fond er af G20 blevet bedt om at undersøge mulighederne og er kommet til det resultat, at det vil have gavnlige virkninger og er teknisk muligt.

I Danmark er FTT efter flere års diskussioner blevet en del af regeringsgrundlaget for den nye SRSF-regering.

Det europæiske parlament har i marts 2010 vedtaget princippet om skat på finansielle transaktioner og opfordret medlemmerne af den Europæiske Union til at tage skridt i denne retning.

I oktober 2011 har EU-kommissionen fremlagt et forslag til en skat på finansielle transaktioner, der bl.a. dækker handel med aktier (0,1%) og derivater (0,01%), men interessant nok ikke valuta.

Tyskland og Frankrig har ført an og presser nu på for at få FTT indført i EU eller lidt mere begrænset i Euro-landene. Den Europæiske Centralbank, ECB har nyligt bekræftet, at det er teknisk nemt at gennemføre.

En skat på finansielle transaktioner støttes af mange økonomer. I april 2011 havde hele 1.000 kendte økonomer underskrevet en erklæring til støtte for FTT. Blandt støtterne er de fremtrædende amerikanske økonomer, Joseph Stiglitz, Paul Krugman, Dany Rodrik og Jeffrey Sachs.

Selv spekulanter som Georges Soros og Warren Buffet går ind for FTT.

HVAD VIL FTT KUNNE INDBRINGE?

Den østrigske økonom Stephan Schulmeister har beregnet, at en fast sats på 0,05 % globalt kan rejse et beløb på mellem 500 og 1000 milliarder dollar om året.

Et økonomisk-politisk forskningsinstitut i USA (CRPE) har beregnet, at en skat på 0,5 % på aktiehandel og 0,01 % på obligationer og Swaps alene på markedet i USA vil kunne indbringe 350 milliarder dollar om året.

Begge forskningsinstitutioner forudser en reduktion i finansielle transaktioner som følge af FTT, men selv med et drastisk fald i antallet af finansielle transaktioner, vil FTT kunne indbringe årlige beløb, der er større end den nuværende globale udviklingshjælp.

FORDELING AF INDTÆGTERNE

Alene det at en skat på finansielle transaktioner stabiliserer det finansielle system og mindsker spekulation bør være et argument. Men det er også interessant at se på, hvad man kan bruge provenuet fra skatten til.

Der er forslag om en fælles institution eller fond, f.eks. under FN, der får indtægterne og derefter fordeler dem. Mere realistisk er det nok, at de enkelte lande, der opkræver skatten, også får provenuet. I EU-kommissionens forslag til en skat på EU-niveau, skal indtægterne tilfalde EU, men det vil næppe finde opbakning blandt alle medlemslandene.

ATTAC arbejder for at pengene skal gå til:

- udviklingshjælp, opfyldelse af FN's udviklingsmål og gældsafgivelse for u-landene
- modvirkning af klimaforandringer
- sikring af finansiell stabilitet
- opretholdelse af velfærden i de udviklede lande

Der er ikke enighed om, hvordan indtægterne skal fordeles mellem de nævnte områder, men der er i hvert fald udbredt enighed om, at en portion skal gå til u-landene i form af udviklings- og klimahjælp.

OFTEN ANVENDTE ARGUMENTER MOD FTT – OG DERES TROVÆRDIGHED

Når man debatterer skat på finansielle transaktioner, bliver man ofte mødt med den samme kritik, ikke mindst fra økonomer i den finansielle sektor. Her er præsenteret nogle af de typiske modargumenter.

En FTT-skat vil kun fungere, hvis den indføres af alle lande på en gang

Nej, en tilsvarende skat fungerer allerede i mange lande. Storbritannien har således en skat på 0,5 % på handel med aktier, uden at dette har ændret Londons position som det største finansielle center i verden.

Et andet eksempel er Brasilien, hvor en ny form for beskatning, der opkræves på banktransaktioner, med held blev anvendt i 1993–2007. Baseret på digital teknologi viste denne skat sig mere effektiv og mindre omkostningskrævende end konventionelle skattemodeller, og den forhindrede skatteunddragelse. Adskillige andre lande: Østrig, Grækenland, Luxemburg, Polen, Portugal, Spanien, Schweiz, Kina og Singapore har også ensidigt indført en skat på visse nationale finansielle transaktioner.

Selv ved at indføre FTT alene i Storbritannien, Frankrig og Tyskland ville størstedelen af de finansielle transaktioner på det europæiske marked blive dækket.

Flere fremtrædende politikere støtter en indførelse af en FTT-skat, selv om ikke alle er med. F.eks. har den tyske finansminister Wolfgang Schäuble sagt, at FTT kan gennemføres i Euro-landene først.

Selv om FTT i teorien virker, så er den jo umulig at implementere rent teknisk

Teknologiske fremskridt har gjort sådanne skatteopkrævninger meget lettere, end det ville have været for bare en halv snes år siden. I en rapport fra juni 2010, udarbejdet for G-20, bekræftede IMF den administrative gennemførlighed af FTT. IMF's rapport peger også på, hvordan man kan designe skatterne mest effektivt. Rapporten stadfæstede, at denne type afgifter kan generere betydelige indtægter. Den skattemæssige opkrævning kan fortages af de eksisterende nationale eller regionale myndigheder uden nye overnationale institutioner.

IMF skriver desuden, at FTT vil virke som en progressiv skat. Det vil være de rigeste, spekulanterne, der kommer til at betale.

IMF er ikke kendt som en institution, der bryder sig om beskatning af finanssektoren. Derfor er det også væsentligt, at institutionen har slået fast, at FTT-skatten sagtens kan gennemføres rent teknisk.

FTT vil ramme virksomhederne, i en tid hvor vi ellers prøver at få gang i økonomien

Nej, skatten er på handel med finansielle transaktioner, ikke på virksomhederne selv. Skatten er rettet mere mod størrelsen af aktiemarkederne og kortfristet handel med finansielle instrumenter og ikke mod den reelle økonomi. Der er ingen logisk grund til, at der bør være en skat på at købe en bil, men ikke på at købe værdipapirer, såsom derivater.

Bankerne vil jo blot lægge omkostningerne i forbindelse med FTT over på kunderne

For almindelige mennesker og i særdeleshed de fattige, både i syd og nord, er det meget usædvanligt at engagere sig i spekulative handler, der rammes af FTT. Med hensyn til bekymring for, at bankerne vil vælte udgiften over på kunderne indirekte ved at hæve gebyrer for bankaktiviteter, som f.eks. pengeautomathævninger, lån eller pensionsopsparinger, så er den rigtige måde at løse sådanne problemer gennem forbrugerbeskyttelses-lovgivning.

Det er nødvendigt at udviklingslandene tilslutter sig, før en skat vil være effektiv

Selv om international koordinering ville være ideelt, kunne man opnå de ønskede mål, hvis blot FTT blev indført i verdens vigtigste finansielle centre eller ensidigt af enkelte lande. Ifølge en rapport til G20 fra den Internationale Valutafond kan transaktionsskatter indført ensidigt i enkelte lande fungere på trods af det begrænsede grundlag. Det vidner anvendelse af transaktionsbeskatning i visse udviklede lande om. I øvrigt har Brasilien, Indien og Sydafrika, allerede indført transaktionsbeskatning i en eller anden form.

FTT vil mindske udenlandske investeringer i udviklingslandene

Nej, faktisk kunne en FTT-skat opmuntre til mere langsigtede, produktive udenlandske investeringer. FTT-skatten gør investeringer dyrere jo kortere deres tidshorisont er. Således kan FTT påvirke handel med derivater nok til at modvirke overdreven, kortsigtet økonomisk spekulation. Samtidig bliver langsigtede investeringer mere attraktive.

FTT vil være nem at omgå

Enhver ny skat frister til omgåelse. Imødegåelse af skatteflugt er et spørgsmål om politisk vilje. Herudover vil bankverdenen indtil videre foretrække sikkerheden ved de etablerede børser i USA, England, Vesteuropa og Japan, selvom transaktionerne her skulle blive lidt dyrere. Derudover kan det meget vel være dyrere at forsøge at omgå skatten end at betale den.

ATTACS HOLDNING

FTT har længe været på ATTACs dagsorden. FTT er et instrument, der kan være med til at dæmpe udsvingene på finansmarkederne. Det løser ikke alle problemer, og det skal suppleres med andre mekanismer. De store banker skal opdeles i mindre banker, og der skal ske en adskillelse af almindelige banker og investeringsbanker. Vi vil ikke forhindre transaktioner, men vi vil gøre de spekulative handler, der ikke tjener noget samfundsgavnligt formål, dyrere.

Indtægterne fra en FTT bør komme det civile samfund til gode og skal ikke betales tilbage til finansinstitutionerne, bl.a. i form af bankpakker.

ATTAC-Danmark går ind for, at halvdelen af indtægterne fra en FTT bruges til at støtte velfærden i de udviklede lande, og halvdelen til fattigdomsbekæmpelse og hjælp til at modvirke klimaændringer, især i den tredje verden. Det er samme fordeling, som det britiske initiativ kaldet 'Robin Hood skatten' har foreslået.

Det er et uomtvisteligt fremskridt, at en beskatning af finansverdenen endelig er kommet på den politiske dagsorden.

ATTAC-Danmark opfordrer folketingsretten til også at indføre skat på finansielle transaktioner.

VIL DU VIDE MERE

www.attac.dk/FTT

www.attac.org

www.robinhoodskat.dk

OM ATTAC

ATTAC er en global græsrodsbevægelse, som startede i Frankrig men nu har afdelinger i de fleste europæiske lande, i Latinamerika og i Nordafrika.

ATTAC er en aktivistorganisation, der via oplysningsvirksomhed arbejder for at styrke demokratiet. Det demokrati, der i stigende grad undermineres af en globalisering domineret af finanskapitalen og de multinationale selskaber.

ATTAC vil en anden og mere retfærdig verden, en verden hvor mennesker kommer før profit.

Med denne pjeces ønsker vi at oplyse om, hvordan spekulation og grådighed er med til at skabe den ene krise efter den anden.

Det er vores ønske at få befolkningen og politikerne til at lytte, inden den næste økonomiske krise kommer oven i den gældskrise, som i disse år hærger store dele af verden.

ATTAC kommer fra den franske forkortelse for en skat på finansielle transaktioner – Association pour la Taxation des Transactions financières pour l'Aide aux Citoyennes et citoyens.

%attac

ATTAC-Danmark
Dronningensgade 14, 2.
1420 København K
Tlf. 32 57 54 57
E-mail: attac@attac.dk

Læs mere på vores hjemmeside: www.attac.dk

Produceret med støtte fra Europa Nævnet

